

37/1989 Sb.

ZÁKON

České národní rady

ze dne 28. března 1989

o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi

Změna: 425/1990 Sb.

Změna: 40/1995 Sb.

Změna: 299/1997 Sb.

Změna: 190/1999 Sb.

Změna: 132/2000 Sb.

Změna: 320/2002 Sb.

Česká národní rada se usnesla na tomto zákoně:

ČÁST PRVNÍ

Základní ustanovení

§ 1

(1) Alkoholismus a jiné toxikomanie včetně kouření jsou negativní jevy způsobující značné společenské škody, zejména poškozování zdraví občanů. Všechny orgány a organizace, jakož i občané, kteří prodávají zboží nebo poskytují jiné služby,¹⁾ jsou povinni chránit občany i společnost před škodlivými účinky alkoholismu a jiných toxikomanií včetně kouření, odstraňovat jejich příčiny a následky a vytvářet tím příznivější předpoklady pro další rozvoj socialistické společnosti.

(2) Alkoholickými nápoji podle tohoto zákona jsou lihoviny, destiláty, víno, pivo a jiné nápoje, které obsahují více než 0,75 objemového procenta alkoholu.

(3) Jinými návykovými látkami než alkohol podle tohoto zákona jsou omamné látky,²⁾ psychotropní látky³⁾ a ostatní chemické látky, jejichž užívání může vyvolat závislost osob na nich, poškozují zdraví a vede k jiné toxikomanii než alkoholismu. Pokud není v tomto zákoně výslovně stanoveno jinak, nepovažuje se pro účely tohoto zákona nikotin za jinou návykovou látku.

(4) Kouření je zvláštní druh toxikomanie, který škodlivě působí na zdraví kuřáků i nekuřáků bezprostředně vystavených účinkům kouření.

(5) Osobou závislou na alkoholu nebo na jiné návykové látce podle tohoto zákona je osoba, která není schopna se natrvalo zdržet nadměrného nebo jinak škodlivého požívání alkoholických nápojů nebo užívání jiných návykových látek a tím si způsobuje vážnou poruchu na zdraví nebo vážně narušuje společenské vztahy.

-
- 1) Nařízení vlády České socialistické republiky č. 1/1988 Sb., o prodeji zboží a poskytování jiných služeb občany na základě povolení národního výboru.
 - 2) Příloha č. 3 nařízení vlády ČSR č. 192/1988 Sb., o jedech a některých jiných látkách škodlivých zdraví.
 - 3) Příloha č. 4 nařízení vlády ČSR č. 192/1988 Sb.

ČÁST DRUHÁ

Prostředky ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi a povinnosti organizací a občanů

§ 2

Způsob ochrany

Ochrana před alkoholismem a jinými toxikomaniemi včetně kouření se uskutečňuje zejména výchovou, omezujícími opatřeními, ošetřením v protialkoholní záchytné stanici, léčebně preventivní péčí, sociální péčí, ukládáním pokut podle tohoto zákona a postihem podle jiných právních předpisů.

§ 3

Výchova

Výchova k ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi včetně kouření se uskutečňuje zejména:

- a) objasňováním škodlivosti nadměrného nebo jinak škodlivého požívání alkoholických nápojů, užívání jiných návykových látek a kouření,
- b) vzděláváním a působením na děti a mládež ve školách a školských zařízeních zaměřeném na škodlivost požívání alkoholických nápojů, užívání jiných návykových látek a kouření,
- c) vysvětlováním zásad zdravého způsobu života a vedením ke zdraví prospěšnému využívání volného času dětí, mládeže a dospělých,
- d) propagačí požívání nealkoholických nápojů.

Omezující opatření

§ 4

(1) Zakazuje se

- a) prodávat nebo podávat alkoholické nápoje, anebo jinak umožňovat jejich požívání
 1. osobám mladším 18 let,
 2. ve zdravotnických zařízeních,
 3. osobám zjevně ovlivněným alkoholickým nápojem nebo jinou

- návykovou látkou,
4. osobám řídícím motorová nebo silniční nemotorová vozidla a ostatním osobám uvedeným v § 6 odst. 1 k bezprostřednímu požití,
 5. při sportovních podnicích,
 6. při kulturních podnicích a tanečních zábavách určených pro mládež,
 7. při veřejných shromážděních, kulturních podnicích a tanečních zábavách s výjimkou piva a vína,
 8. v prostředcích určených výlučně pro vnitrostátní hromadnou dopravu osob a v prostorách souvisejících s touto dopravou určených pro cestující, a to i v restauracích, bufetech a v jídelnách, lůžkových a lehátkových vozech s výjimkou piva nejvýše desetistupňového,
 9. v závodních jídelnách, kantýnách a bufetech a v ostatních prodejnách v prostorách organizací s výjimkou nízkostupňového piva,
- b) vyrábět podomácku líh, destiláty a jiné návykové látky nebo upravovat jejich složky k toxikomanickým účelům,
- c) prodávat jiné návykové látky a výrobky je obsahující mimo prodejny, které jsou k tomu oprávněny, nebo jinak umožňovat jejich škodlivé užívání,
- d) vstupovat do prostorů a prostředků vnitrostátní hromadné dopravy osobám zjevně ovlivněným alkoholickým nápojem nebo jinou návykovou látkou, pokud ohrožují nebo mohou ohrozit bezpečnost nebo plynulost dopravního provozu nebo veřejný pořádek nebo vzbuzují veřejné pohoršení,
- e) prodávat tabákové výrobky osobám mladším 18 let,
- f) kouřit
1. v prostředcích osobní železniční dopravy s výjimkou vyhrazených vozů a v prostředcích ostatní vnitrostátní hromadné dopravy osob a v uzavřených prostorách souvisejících s touto dopravou určených pro cestující,
 2. při práci, jestliže v důsledku kouření může dojít k bezprostřednímu ohrožení života, zdraví nebo majetku,
 3. na schůzích, poradách a jednáních konaných v uzavřených prostorách,
 4. v pracovních místnostech, kde účinkům kouření jsou vystaveni nekuřáci,
 5. ve zdravotnických zařízeních, ve školách, v kulturních a uzavřených sportovních zařízeních s výjimkou prostor pro kouření vyhrazených,
 6. v prostorách zařízení společného stravování s výjimkou těch, které jsou vyhrazené pro kuřáky; tam, kde není stavebně oddělená jídelna pro kuřáky, zakazuje se kouřit v době určené pro podávání snídaní, obědů a večeří.

(2) Zákaz požívání alkoholických nápojů a zneužívání jiných omamných prostředků pracovníky na pracovištích organizace a v pracovní době i mimo tato pracoviště stanoví zvláštní předpis.4)

(3) Obce v samostatné působnosti mohou obecně závaznou vyhláškou omezit nebo zakázat:

- a) v určitých dnech nebo hodinách nebo na určitých místech prodej a podávání alkoholických nápojů nebo tabákových výrobků v zařízeních veřejného stravování, v prodejnách potravin nebo na jiných veřejně přístupných místech,
- b) zrušeno
- c) prodej jiných návykových látek nebo výrobků je obsahujících v prodejnách k tomu oprávněných osobám mladším 18 let.

4) § 135 odst. 2 písm. b) zákoníku práce.

§ 34 nařízení vlády Československé socialistické republiky č. 223/1988 Sb., kterým se provádí zákoník práce.

§ 5

(1) Každý, kdo prodává nebo podává alkoholické nápoje, jiné návykové látky a výrobky je obsahující nebo tabákové výrobky, na něž se vztahují zákazy obsažené v § 4 odst. 1 písm. a) č. 1, písm. e) a v § 4 odst. 3 písm. c), je povinen odepřít jejich podání nebo prodej osobě, o níž lze mít pochybnost, že splňuje podmínku věku, pokud ji neprokáže úředním dokladem.

(2) Zákonní zástupci nezletilých a osoby, do jejichž péče byli nezletilí svěřeni, jsou povinni dbát dodržování zákazů týkajících se nezletilých obsažených v § 4.

§ 6

(1) Osoba, která vykonává činnost, při níž by mohla ohrozit život nebo zdraví lidí nebo poškodit majetek, nesmí požívat alkoholické nápoje nebo užívat jiné návykové látky při výkonu této činnosti nebo před jejím vykonáváním, jestliže by ještě v průběhu této činnosti mohla být pod jejich vlivem.

(2) Osoba uvedená v odstavci 1 je povinna podrobit se na výzvu vyšetření ke zjištění, zda není ovlivněna alkoholem nebo jinou návykovou látkou. Vyšetření na alkohol se provádí dechovou zkouškou, a je-li výsledek pozitivní, i lékařským vyšetřením zejména odběrem a vyšetřením krve. Vyšetření na návykové látky se provádí lékařským vyšetřením zejména odběrem a vyšetřením moče, popřípadě slin a krve.

(3) Je-li pro vyšetření třeba odebrat krev, je osoba uvedená v odstavci 1 povinna strpět, aby jí lékař nebo odborný zdravotnický pracovník odebral krev, pokud to není spojeno s nebezpečím pro její zdraví.

(4) Vyzvat k vyšetření jsou oprávněni v rámci své působnosti

příslušníci Sboru národní bezpečnosti, Sboru nápravné výchovy České socialistické republiky, Sboru ozbrojené ochrany železnic, Sboru ozbrojené ochrany letišť, orgány federálního ministerstva národní obrany a příslušné orgány státní správy nebo ošetřující lékař.

(5) Vyšetření na výzvu podle odstavce 2 je povinna se podrobit i jiná osoba než uvedená v odstavci 1, je-li dáno důvodné podezření, že přivodila sobě nebo jinému újmu na zdraví v souvislosti s požitím alkoholického nápoje nebo užitím jiné návykové látky.

(6) Povinnost pracovníků podrobit se vyšetření, které provádí organizace, k níž je pracovník v pracovněprávním nebo obdobném vztahu, nebo příslušný orgán státní správy, aby zjistili, zda pracovníci nejsou pod vlivem alkoholu nebo jiných omamných prostředků, stanové zvláštní předpisy.5)

5) § 135 odst. 2 písm. g) zákoníku práce.

§ 7

Úkoly organizací

(1) Organizace jsou povinny:

- a) přijímat opatření k ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi včetně kouření a kontrolovat jejich plnění,
- b) zabývat se návrhy, připomínkami a doporučeními orgánů, které řídí ochranu před alkoholismem a jinými toxikomaniemi včetně kouření,
- c) kontrolovat dodržování zákazů a omezení obsažených v § 4.

(2) Nejde-li o lihoviny, destiláty, víno nebo pivo, jsou výrobní organizace povinny výrazně vyznačovat na obalu svých výrobků, které jsou určeny k požívání a obsahují více než 0,75 objemového procenta alkoholu, údaje o množství alkoholu ve výrobku. Na obalech tabákových výrobků jsou povinny upozornit na škodlivost kouření.

(3) Organizace a občané, kteří prodávají zboží nebo poskytují jiné služby,1) na něž se vztahují zákazy a omezení obsažené v § 4 odst. 1 písm. a) č. 1 až 6, písm. e) a f) a v odstavci 3 písm. a) a c), jsou povinni upozornit na ně veřejnost výrazným označením.

1) Nařízení vlády České socialistické republiky č. 1/1988 Sb., o prodeji zboží a poskytování jiných služeb občany na základě povolení národního výboru.

§ 8

Ošetření v protialkoholní záchytné stanici

(1) Osoba, která se požitím alkoholického nápoje uvedla do stavu vzbuzujícího veřejné pohoršení nebo do stavu, v němž bezprostředně ohrožuje sebe, svou rodinu nebo jiné osoby, veřejný pořádek nebo majetek, je povinna podrobit se lékařskému vyšetření a podle jeho závěru i ošetření v protialkoholní záchytné stanici na dobu nezbytnou k vymizení alkoholického opojení. Tato osoba je též povinna podrobit se podle závěru lékařského vyšetření odběru krve (§ 6 odst. 3), zúčastnit se výchovy k ochraně před alkoholismem a uhradit náklady na dopravu, vyšetření a ošetření v protialkoholní záchytné stanici.

(2) Vyzvat k lékařskému vyšetření podle odstavce 1 jsou oprávněni příslušníci sborů a orgány uvedené v § 6 odst. 4, jakož i ošetřující lékař.

(3) Protialkoholní záchytná stanice je zařízením kraje na úseku zdravotnictví, které podle potřeby zřizuje a spravuje kraj v samostatné působnosti.

(4) Ošetření osoby uvedené v odstavci 1 je protialkoholní záchytná stanice povinna oznámit příslušnému zdravotnickému zařízení, a jde-li o osobu mladší 18 let, též jejímu zákonnému zástupci, popřípadě jiné osobě odpovědné za její výchovu.

(5) Dopravu osob uvedených v odstavci 1 do protialkoholní záchytné stanice zajišťují krajské úřady prostřednictvím zdravotnické záchranné služby nebo dopravní zdravotnické služby a dále zajišťují zdravotnickou záchrannou službu, pokud není zabezpečována nestátními subjekty, a to prostřednictvím zařízení, kde je kraj zřizovatelem, když je to ze zdravotního hlediska potřebné, v ostatních případech prostřednictvím útvarů Policie České republiky, které v případě potřeby spolupůsobí při zabezpečování potřeby ošetření těchto osob.

(6) Podrobnosti o zřizování, správě a činnosti protialkoholních záchytných stanic, o způsobu vyšetření a ošetření v nich, o způsobu dopravy podle odstavce 5, o úhradě nákladů podle odstavce 1 a o oznamovací povinnosti podle odstavce 4 stanoví ministerstvo zdravotnictví a sociálních věcí České socialistické republiky vyhláškou.

§ 9

Léčebně preventivní péče

(1) Osobám závislým na alkoholu nebo na jiné návykové látce, včetně osob závislých na nikotinu, se poskytuje léčebně preventivní péče ve zdravotnických zařízeních, jestliže to

vyžaduje jejich zdravotní stav.

(2) Osobám závislým na alkoholu nebo na jiné návykové látce, které se léčebně preventivní péči dobrovolně nepodrobí nebo ji odmítají anebo poskytovanou péči ztěžují, se uloží povinnost podrobit se ambulantní péči; jestliže by tato péče nebyla účelná nebo se ukázala neúčinnou anebo jestliže se tyto osoby odmítají dobrovolně podrobit ústavní péči, uloží se jim povinnost podrobit se ústavní péči. Povinnost podrobit se ústavní péči opakovaně lze uložit jen tehdy, nejde-li o stav trvalý, léčením neovlivnitelný.

(3) O povinnosti podrobit se ambulantní péči rozhoduje soud z podnětu osob blízkých nebo zdravotnického zařízení, kde je pacient léčen.

(4) zrušen

(5) Zdravotnické zařízení zapisuje osoby závislé na alkoholu nebo na jiné návykové látce do své evidence; o zápisu vyrozumí osobu, jíž se zápis týká.

(6) Způsob poskytování ambulantní a ústavní péče podle odstavců 1 až 5 a způsob vedení evidence osob, jimž se tato péče poskytuje, upraví ministerstvo zdravotnictví a sociálních věcí České socialistické republiky vyhláškou.

§ 10

Sociální péče

Osobám závislým na alkoholu nebo na jiné návykové látce, jejichž léčení ve zdravotnickém zařízení bylo ukončeno a jsou společensky nepřizpůsobené, nebo jejichž stav vyžaduje sociální péči, se poskytuje sociální péče podle zvláštních předpisů.¹⁰⁾

10) Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení.

Vyhláška federálního ministerstva práce a sociálních věcí č. 149/1988 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení.
Zákon č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České socialistické republiky v sociálním zabezpečení.

Vyhláška ministerstva zdravotnictví a sociálních věcí ČSR č. 152/1988 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon České národní rady o působnosti orgánů České socialistické republiky v sociálním zabezpečení.

§ 11

Výplata mzdy nebo odměny za práci jiné osobě

(1) Jestliže osoba závislá na alkoholu nebo na jiné návykové látce nezabezpečuje řádně výživu dětí nebo jiných osob, k nimž má vyživovací povinnost, rozhodne místní národní výbor, komu se má vyplácet mzda nebo jiná odměna za práci nebo její část; místní národní výbor rozhoduje též o změně nebo zrušení takového opatření. Při výplatě dávek nemocenského pojištění a důchodového zabezpečení se postupuje podle zvláštních předpisů.¹¹⁾

(2) Příjemce mzdy nebo jiné odměny za práci anebo její části, dávky nemocenského pojištění nebo důchodového zabezpečení určený podle odstavce 1 je povinen použít je pouze k úhradě životních potřeb osoby závislé na alkoholu nebo na jiné návykové látce, dětí a jiných osob, k nimž má osoba závislá na alkoholu nebo na jiné návykové látce vyživovací povinnost; jejich použití kontroluje místní národní výbor, který rozhodl podle odstavce 1.

11) § 45 odst. 3 zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců.

§ 93 zákona č. 103/1964 Sb., o nemocenském zabezpečení družstevních rolníků.

§ 102 zákona č. 100/1988 Sb.

Zákon č. 117/1966 Sb., o některých důsledcích zanedbávání péče o děti, ve znění pozdějších předpisů.

§ 12

Ukládání pokut

(1) Právnícké osobě, která porušila zákaz, omezení nebo povinnost uvedené v § 4 odst. 1 písm. a), c), e), f) a g), v § 4 odst. 3 a v § 7 odst. 1 písm. c), odst. 2, 3, uloží obecní úřad pokutu až do výše 50 000 Kčs.

(2) Fyzickým osobám prodávajícím zboží nebo poskytujícím jiné služby,¹⁾ kteří porušili zákaz, omezení nebo povinnost uvedené v § 4 odst. 1 písm. a), c), e) a f) č. 6, v § 4 odst. 3 a v § 7 odst. 3, uloží obecní úřad pokutu až do výše 5 000 Kčs.

(3) Pokutu lze uložit do jednoho roku ode dne, kdy zákaz, omezení nebo povinnost byly porušeny.

(4) Uložením pokuty podle odstavců 1 a 2 zůstává nedotčena odpovědnost organizace, popřípadě jejích pracovníků, a občanů prodávajících zboží nebo poskytujících jiné služby¹⁾ vyplývající ze zvláštních předpisů.

(5) Pokuta je příjmem obce, která ji uložila.

1) Nařízení vlády České socialistické republiky č. 1/1988 Sb.,

o prodeji zboží a poskytování jiných služeb občany na základě povolení národního výboru.

ČÁST TŘETÍ

Organizace a řízení ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi

§ 13

Ministerstvo zdravotnictví a sociálních věcí České socialistické republiky

(1) Ochranu před alkoholismem a jinými toxikomaniemi včetně kouření řídí a koordinuje ministerstvo zdravotnictví a sociálních věcí České socialistické republiky. Přitom zejména

- a) sleduje, jak orgány a organizace plní úkoly vyplývající pro ně z ustanovení tohoto zákona, předpisů vydaných k jeho provedení a jiných obecně závazných právních předpisů týkajících se ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi včetně kouření, jakož i z opatření vlády České socialistické republiky na tomto úseku, a podává jí o tom zprávy,
- b) podává vládě České socialistické republiky iniciativní návrhy na koncepci rozvíjení, provádění a kontroly ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi včetně kouření a vyjadřuje se k návrhům na opatření týkající se těchto otázek.

(2) Ministerstvo zdravotnictví a sociálních věcí České socialistické republiky zřizuje jako svůj iniciativní a poradní orgán ve věcech ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi včetně kouření Sbor pro ochranu před alkoholismem a jinými toxikomaniemi. Jeho hlavním posláním je sledovat a hodnotit ochranu před alkoholismem a jinými toxikomaniemi včetně kouření a podávat náměty na zvýšení její účinnosti.

§ 13a

Krajský úřad řídí a koordinuje ochranu před alkoholismem a jinými toxikomaniemi a plní úkoly na úseku státní protidrogové politiky ve svém správním obvodu.

§ 14

Ústřední orgány státní správy

Ústřední orgány státní správy při plnění svých úkolů na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi včetně kouření zejména

- a) kontrolují, jak orgány a organizace, které patří do jejich působnosti, plní povinnosti vyplývající pro ně z tohoto zákona a z předpisů vydaných k jeho provedení, a vyvozují z jejich

neplnění důsledky,
b) upravují odměňování pracovníků organizací tak, aby hmotná zainteresovanost nepodporovala prodej alkoholických nápojů a tabákových výrobků.

§ 15

Kraje a obce

(1) Ochranu před alkoholismem a jinými toxikomaniemi včetně kouření řídí ve svých územních obvodech kraje a obce v samostatné působnosti. Přitom plní zejména tyto úkoly:

- a) zabezpečují všestrannou informovanost veřejnosti o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi včetně kouření a účinnou propagaci této ochrany a organizují širokou účast občanů na jejím uskutečňování,
- b) vytvářejí podmínky pro rozvíjení výchovy občanů ke střídmosti a zdrženlivosti při požívání alkoholických nápojů, proti zneužívání jiných návykových látek a proti kouření,
- c) sledují a vyhodnocují odstraňování příčin jevů, které ohrožují cíle vyplývající z ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi včetně kouření,
- d) činí opatření, aby alkoholismus a jiné toxikomanie nenarušovaly rodinné vztahy nebo zdravý vývoj mládeže,
- e) zřizují protialkoholní záchytné stanice a zařízení určená k poskytování léčebně preventivní péče a sociální péče osobám závislým na alkoholu nebo jiných návykových látkách, zabezpečují a sledují jejich provoz a činí další opatření potřebná k poskytování takové péče.
- f) hodnotí účinnost ukládání pokut podle tohoto zákona a činí opatření k důslednému uplatňování postihu podle jiných obecně závazných právních předpisů,
- g) sledují a kontrolují dodržování ustanovení tohoto zákona, předpisů vydaných k jeho provedení a dalších předpisů týkajících se ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi včetně kouření a činí opatření k odstranění zjištěných nedostatků.

(2) Kraje a obce v samostatné působnosti mohou zřizovat při zdravotnických zařízeních, která spravují, protikuřácké poradny. Podrobnosti o zřizování, správě a činnosti protikuřáckých poraden stanoví ministerstvo zdravotnictví a sociálních věcí České socialistické republiky vyhláškou.

(3) Ke koordinaci a zabezpečování svých úkolů v ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi včetně kouření mohou kraje v samostatné působnosti a obce zřizovat výbory nebo komise pro ochranu před alkoholismem a jinými toxikomaniemi.

12) § 65 odst. 1 zákona č. 69/1967 Sb., o národních výborech, ve znění pozdějších předpisů (úplné znění č. 140/1988 Sb.).

ČÁST ČTVRTÁ Společná a závěrečná ustanovení

§ 16

Obecné předpisy o správním řízení¹³⁾ se nevztahují na řízení podle tohoto zákona s výjimkou § 9 odst. 2, 4, 6 a 7, § 11 odst. 1 a § 12 odst. 1, 2, pokud tento zákon nestanoví odchylky.

13) Zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád).

§ 16a

Působnosti stanovené obecnímu úřadu nebo krajskému úřadu podle tohoto zákona jsou výkonem přenesené působnosti.

§ 17

Zrušovací ustanovení

Zrušuje se

1. § 1 až 15 a § 17 a 18 zákona č. 120/1962 Sb., o boji proti alkoholismu,
2. § 10 odst. 4 zákona ČNR č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, ve znění zákona ČNR č. 60/1988 Sb.

§ 18

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. července 1989.

Kempný v.r.
Pitra v.r.